

W OCZEKIWANIU NA PRZESZCZEP SERCA

PORADNIK INFORMACYJNO - EDUKACYJNY
DLA PACJENTA I JEGO BLISKICH

„Jesteśmy, aby ratować, leczyć, dawać nadzieję...”

Misja Śląskiego Centrum Chorób Serca w Zabrzu

Autorzy:

Bogumiła Król

Halina Pisarska

Joanna Zembala-John

Nadzór merytoryczny:

Marian Zembala

Wydawca:

Drukarnia „HEDOM”

ul. Kletówki 54a, 38-480 Krosno

Fundacja Śląskiego Centrum Chorób Serca

ul. Wolności 182 lok. 42, 41-800 Zabrze

www.fundacjasccts.pl

www.sccs.pl

Projekt okładki: Bogumiła Król

Zdjęcie: Internet

ISBN 978-83-63784-09-6

**„Sfinansowano ze środków Ministerstwa Zdrowia w ramach
Programu Wieloletniego na lata 2011-2020**

Narodowy Program Rozwoju Medycyny Transplantacyjnej”

SPIS TREŚCI

Co to jest niewydolność serca?.....	5
Przyczyny niewydolności serca	5
Anatomia i fizjologia serca.....	5
Objawy niewydolności serca.....	5
Jakie są przyczyny niewydolności serca?	6
Ile osób choruje na niewydolność serca?	6
Jak wygląda diagnostyka i leczenie niewydolności serca?	6
Kwalifikacja do transplantacji serca	7
Wskazania do transplantacji serca	7
Główne przeciwwskazania do przeszczepu serca	8
Zgłoszenie potencjalnego biorcy serca w trybie planowym	8
Zgłoszenie potencjalnego biorcy serca w trybie pilnym	9
Zasady wpisu na Krajową Listę Oczekujących „POLTRANSPLANT”	10
Pozyskanie dawcy serca	11
Transplantacja serca	12
Ważne informacje dla pacjentów zakwalifikowanych do przeszczepu serca - świadoma samokontrola	13
Leczenie przeciwkrzepliwe	13
Inne ważne uwagi i zalecenia.....	14
10 najważniejszych zadań, o których warto pamiętać.....	15

DROGI PACJENCIE!

Jeśli czytasz niniejszy poradnik, prawdopodobnie oznacza to, że zaproponowano Ci leczenie przeszczepem serca. Zdajemy sobie sprawę, że informacja ta mogła wzbudzić w Tobie niepokój, liczne obawy i skłonić do wielu pytań. Celem niniejszej poradnika jest - niezależnie od bezpośrednich rozmów z Tobą naszego personelu medycznego: lekarza, pielęgniarki, koordynatora transplantacyjnego - wyjaśnienie, na czym polega transplantacja serca, jakie są wskazania i przeciwwskazania do przeszczepu oraz przedstawienie najważniejszych zasad, o których powinieneś pamiętać, oczekując na zabieg.

Od momentu wpisania na Krajową Listę Oczekujących „POLTRANSPLANT” zgłoszenie dawcy może nastąpić w każdej chwili, innymi słowy – możesz zostać wezwany do przeszczepu o każdej porze dnia i nocy. Przygotowując niniejszy poradnik, staraliśmy się uwzględnić w nim najważniejsze informacje i zalecenia niezbędne podczas oczekiwania na transplantację, tak, aby maksymalnie zmniejszyć Twój ewentualny dyskomfort psychiczny i pomóc Ci lepiej, spokojniej i bardziej świadomie przygotować się do zabiegu.

Co to jest niewydolność serca?

Niewydolność serca to stan, w którym dochodzi do uszkodzenia serca, w wyniku którego nie jest ono w stanie zapewnić odpowiedniego przepływu krwi zgodnie z zapotrzebowaniem organizmu. Objawy niewydolności serca wynikają z niedostatecznej podaży tlenu do narządów. W trakcie rozwoju niewydolności serca dochodzi do gromadzenia płynów w organizmie, powiększenia jam serca z dusznością wysiłkową, a następnie spoczynkową, obrzęków kończyn dolnych, zaburzeń rytmu, a w końcu do niewydolności wielonarządowej z groźnymi dla życia zaburzeniami rytmu.

Przyczyny niewydolności serca

Niewydolność serca jest stanem, do którego dochodzi najczęściej (ale nie zawsze!) po wielu latach rozwoju choroby. Może być spowodowana:

- przewlekłymi chorobami mięśnia sercowego,
- zwężeniem naczyń wieńcowych,
- stanami zapalnymi serca,
- wadami zastawkowymi serca (nabyte i wrodzone),
- nadciśnieniem tętniczym.

Anatomia i fizjologia serca

Serce jest mięśniem, który tworzą cztery połączone ze sobą w odpowiedni sposób jamy – dwa przedsionki i dwie komory. Skurcz mięśnia powoduje wyrzucenie z jam serca, pod pewnym ciśnieniem, krwi, która dostarcza wszystkim narządom tlen oraz substancje odżywcze. Pomiedzy przedsionkami a komorami serca oraz pomiedzy komorami a dużymi naczyniami tętniczymi (aortą i tętnicą płucną) znajdują się specjalne zastawki, które umożliwiają przepływ krwi tylko w jedną stronę.

Objawy niewydolności serca

Objawy niewydolności serca zależą od stopnia zaawansowania choroby i jej przyczyn. Należą do nich:

- **duszność i zmęczenie** - nagłe lub stopniowe ograniczenie wydolności wysiłkowej z dusznością lub/ i zmęczeniem, napadowa duszność nocna
- **kaszel** w pozycji leżącej
- **obrzęki** kończyn dolnych
- **kołatanie serca** - nierówne bicie serca
- **zmiana wagi** - zwiększenie lub ubytek masy ciała.

JAKIE SĄ PRZYCZYNY NIEWYDOLNOŚCI SERCA?

SERCOWE:

- zaburzenia rytmu serca (w tym migotanie przedsionków), wolny rytm serca (bradykardia)
- bóle wieńcowe (za mostkiem)
- zawał serca

POZASERCOWE

- infekcje
- choroby płuc (zapalenie oskrzeli, zapalenie płuc)
- nadczynność lub niedoczynność tarczycy
- niedokrwistość (anemia)
- choroby nerek
- nadciśnienie tętnicze
- błędy w przyjmowaniu leków.

Ile osób choruje na niewydolność serca?

Niewydolność serca występuje u około 2-2,5% całkowitej populacji ludzkiej, ale częstość występowania zwiększa się wraz z wiekiem. Wśród osób powyżej 75 roku życia ponad 10% wykazuje objawy tej choroby. Rocznie na świecie rozpoznaje się 2 miliony nowych przypadków niewydolności serca. W Polsce na niewydolność serca cierpi ponad 700 tys. osób (oznacza to w przybliżeniu grupę chorych równą liczbie mieszkańców Krakowa!). Śmiertelność w przebiegu niewydolności jest bardzo wysoka.

Jak wygląda diagnostyka i leczenie niewydolności serca?

Leczenie niewydolności serca zależy ściśle od jej przyczyny i powinno zostać ustalone po przeprowadzeniu dokładnych badań diagnostycznych, takich jak: badania krwi, echokardiografia serca, pomiary ciśnienia tętniczego, rentgen klatki piersiowej, badanie EKG. Konieczne może być również wykonanie koronarografii celem wykluczenia ewentualnej choroby wieńcowej jako przyczyny niewydolności serca. W ciężkich przypadkach choroby, z towarzyszącymi jej silnymi dusznościami i obrzękiem płuc konieczne jest szybkie leczenie szpitalne. Ostatecznym rozwiązaniem stosowanym w leczeniu skrajnie ciężkich postaci niewydolności serca jest transplantacja. Może być ona poprzedzona zastosowaniem mechanicznego wspomaganie krążenia jako pomostu w oczekiwaniu na przeszczep. U pacjentów, u których stwierdzono przeciwwskazania do transplantacji, mechaniczne wspomaganie krążenia traktowane jest jako terapia docelowa.

KWALIFIKACJA DO TRANSPLANTACJI SERCA

Zabieg transplantacji serca stanowi dla wielu osób jedyną skuteczną metodę leczenia schyłkowej niewydolności serca. Zakwalifikowani do przeszczepu mogą być chorzy, u których wykorzystano już wszelkie dostępne metody leczenia, w tym farmakologiczne i chirurgiczne, a jednocześnie nie stwierdzono istotnych przeciwwskazań do transplantacji.

Najczęstszą przyczyną ciężkiej niewydolności serca, będącą wskazaniem do transplantacji serca, jest choroba niedokrwienna serca oraz kardiomiopatia rozstrzeniowa, powstała w wyniku procesu zapalnego lub innej, często niemożliwej do ustalenia przyczyny. Rzadziej spotykamy niewydolność w przebiegu wad zastawkowych, wrodzonych lub nabytych oraz innych chorób serca.

Główne przeciwwskazanie do transplantacji serca stanowi ciężkie, nieodwracalne nadciśnienie płucne. Pozostałe przeciwwskazania to: zaawansowany wiek chorego (powyżej 65-70 roku życia), ciężka niewydolność układu oddechowego, nerek i wątroby, czynna choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy, aktywne zapalenie uchyłków jelita grubego, wyniszczenie, a także inne choroby istotnie upośledzające zdrowie chorego. Z uwagi na konieczność kontynuowania leczenia, przyjmowania specjalistycznych leków po transplantacji i przeprowadzania okresowych kontroli przeciwwskazaniem jest również alkoholizm, narkomania, choroba psychiczna, upośledzenie umysłowe, negatywny wywiad środowiskowy.

Ostateczną decyzję o zakwalifikowaniu chorego do transplantacji serca podejmuje doświadczony kardiochirurg, transplantolog w ośrodku przeprowadzającym transplantacje serca.

Na podstawie stanu zdrowia chorego biorcy określa się tryb kwalifikacji:

- **planowy** – chorzy stabilni krążeniowo i oddechowo, u których niewydolność serca jest leczona zachowawczo,
- **pilny** - chorzy, u których obserwujemy objawy ciężkiej niewydolności serca, pomimo wdrożenia specjalistycznego leczenia w warunkach szpitalnych; wskazania do wpisania na listę w tym trybie obejmują: terapię dożylnymi lekami wpływającymi na pracę serca (np. katecholaminy), mechaniczne wspomaganie serca (balon do kontrapulsacji wewnątrzaoortalnej, sztuczne komory serca LVAD/ BiVAD), a także odporne na leczenie zaburzenia rytmu.

❑ **Wskazania do transplantacji serca to:**

- niewydolność krążenia,
- niestabilna choroba wieńcowa bez możliwości pomostowania,
- nawracające migotanie komór/ częstoskurcz komorowy,
- frakcja wyrzutowa prawej komory EF < 20%,
- zużycie tlenu < 14 ml/kg/min,
- NYHA III lub IV (skala NYHA służy do klasyfikacji ciężkości objawów niewydolności serca).

- ▣ **Główne przeciwwskazania do przeszczepu serca to:**
- nieodwracalne nadciśnienie płucne,
- czynny proces zapalny lub nowotworowy,
- stan ogólny niewystarczający do przeżycia operacji (niewydolność wielonarządowa),
- małe prawdopodobieństwo przeżycia całej procedury (ryzyko ogólnego zakażenia organizmu),
- uzależnienie alkoholowe, lekowe, choroby psychiczne,
- wiek powyżej 65 r.ż.,
- BMI > 30,
- brak akceptacji przez pacjenta życia z przeszczepionym narządem,
- brak zgody na operację,
- brak współpracy między pacjentem a zespołem medycznym,
- negatywny wywiad środowiskowy.

Kwalifikacja do zabiegu opiera się na badaniach oceniających w sposób obiektywny funkcję serca. Przeszczep serca proponuje się choremu, którego szanse na przeżycie najbliższych dwóch lat nie przekraczają 50%. Jeśli choroba serca stanowi bezpośrednie zagrożenie życia, względnie przypuszcza się, że doprowadzi ona do śmierci w ciągu kilku dni lub tygodni, proponuje się kwalifikację do transplantacji serca w tzw. trybie pilnym.

Transplantację serca wykonuje się osobom, u których wykluczono istotne przeciwwskazania do wykonania zabiegu. Wykonano u nich również badania, które umożliwią właściwy dobór narządu pod względem zgodności między dawcą a biorcą.

Zgłoszenie potencjalnego biorcy serca w trybie planowym

Zgłoszenia pacjenta do kwalifikacji do przeszczepu serca dokonuje się poprzez wypełnienie **Ankiety potencjalnego biorcy serca** przez lekarza prowadzącego i przesłanie jej do Biura Koordynacji Transplantacji Śląskiego Centrum Chorób Serca w Zabrze.

Pacjent zgłaszany jako potencjalny biorca powinien mieć wykonane następujące badania:

- cewnikowanie prawego serca z ewentualną oceną nadciśnienia płucnego.
Ważność badania:
  - 12 miesięcy w przypadku braku stwierdzonego nadciśnienia płucnego,
  - 6 miesięcy w przypadku stwierdzenia nadciśnienia płucnego.
- aktualne badanie UKG,
- test zużycia tlenu,
- oznaczoną grupę krwi (odpis dołączyć do dokumentacji),
- aktualny odpis badania HBs,

- aktualny posiew z nosa i gardła na nosicielstwo gronkowca złocistego metycylinoopornego (MRSA),
- aktualne badania morfologii i biochemii krwi.

Zgłoszenie potencjalnego biorcy serca w trybie pilnym

Zgłoszenie pacjenta do kwalifikacji do przeszczepu serca w trybie pilnym dokonuje się poprzez wypełnienie przez lekarza prowadzącego i przesłanie do Biura Koordynacji Transplantacji Śląskiego Centrum Chorób Serca w Zabrzu następujących dokumentów:

- **Ankiety potencjalnego biorcy serca**
- **Zgłoszenia biorcy serca w trybie pilnym.**

Zgłaszany pacjent powinien mieć wykonane następujące badania:

- cewnikowanie prawego serca z ewentualną oceną nadciśnienia płucnego.
Ważność badania:
  - 12 miesięcy w przypadku braku stwierdzonego nadciśnienia płucnego,
  - 6 miesięcy w przypadku stwierdzenia nadciśnienia płucnego.
- aktualne badanie UKG,
- test zużycia tlenu,
- oznaczoną grupę krwi (odpis dołączyć do dokumentacji),
- aktualny odpis badania HBs,
- aktualny posiew z nosa i gardła na nosicielstwo gronkowca złocistego metycylinoopornego (MRSA),
- aktualne badania morfologii i biochemii krwi,
- wskaźnik krzepnięcia krwi INR utrzymujący się w przedziale 2-3,
- u chorych z cukrzycą oznaczone HbA1C (należy upewnić się czy nie ma hiperglikemii),
- badanie PRA,
- epikryza stanu aktualnego.

UWAGA !

Tryb pilny zgłoszenia dotyczy pacjentów, których stan, mimo leczenia, pogarsza się.

Spełnione musi być przynajmniej jedno z wymienionych poniżej kryteriów:

- zastosowane mechaniczne wspomaganie krążenia (IABP, BIVAD/ LVAD)
- stały wlew przynajmniej jednego z wymienionych katecholamin w dawkach: Dopamina w dawce 4 ug/kg/min, Dobutamina 0,5 ug/kg/min, Adrenalina 0,5 ug/kg/min, Milrinon 50 ug/kg/min
- odporne na leczenie zaburzenia rytmu serca zagrażające życiu
- ostra niewydolność krążenia < 7 dnia po OHT

ISTNIEJE MOŻLIWOŚĆ KWALIFIKACJI DO PRZESZCZEPU SERCA W TRYBIE PILNYM (NA PODSTAWIE DOKUMENTACJI MEDYCZNEJ) TAKŻE W SYTUACJI, GDY BIORCA NIE MOŻE ZOSTAĆ WYPISANY ZE SZPITALA ZGŁASZAJACEGO, ALE SPEŁNIA PRZYNAJMNIEJ JEDNO Z WYŻEJ WYMIENIONYCH KRYTERIÓW

Chorzy spełniający powyższe kryteria zostają przyjęci do Śląskiego Centrum Chorób Serca w Zabrzu celu ostatecznej kwalifikacji do transplantacji serca. Podczas hospitalizacji wykonuje się następujące badania: cewnikowanie prawego serca, test zużycia tlenu, UKG serca; zlecone zostają także ewentualnie konsultacje z zakresu anestezjologii, chirurgii, nefrologii, laryngologii, stomatologii, psychiatrii, dermatologii, okulistyki.

Podczas hospitalizacji dokonuje się również oceny przesłanej przez lekarza ankiety potencjalnego biorcy serca, wskazań i przeciwwskazań do zabiegu, określenia trybu zabiegu (planowy/ pilny). Pobyt w szpitalu kończy się decyzją zespołu kwalifikującego do przeszczepienia narządów unaczynionych serca i płuc Śląskiego Centrum Chorób Serca w Zabrzu, dotyczącą:

- ostatecznego zakwalifikowania lub zdyskwalifikowania biorcy do transplantacji serca,
- trybu zabiegu (planowy/ pilny),
- umieszczenia biorcy na aktywnej liście oczekujących na transplantację (Krajowej Liście Oczekujących „POLTRANSPLANT”)

Zasady wpisu na Krajową Listę Oczekujących „POLTRANSPLANT”

Kandydatura biorcy zgłaszana jest na Krajową Listę Oczekujących, prowadzoną przez Centrum Organizacyjno-Koordynacyjne ds. Transplantacji „POLTRANSPLANT” w Warszawie, która koordynuje, nadzoruje i prowadzi rejestr wszystkich transplantacji komórek, tkanek i narządów w Polsce.

Zgłoszenia biorcy dokonuje Koordynator Transplantacji SCCS, który od chwili wprowadzenia biorcy na listę na bieżąco monitoruje stan zdrowia biorcy, a w szczególności jego:

- samopoczucie i ogólny stan zdrowia,
- masę ciała,
- wskaźnik INR,
- tryb zabiegu (planowy/ pilny) – w razie konieczności koordynator zgłasza zmianę trybu kwalifikacji do Krajowej Listy Oczekujących „POLTRANSPLANT” oraz monitoruje zmianę decyzji o kwalifikacji.

Biorca, wpisany na Krajową Listę Oczekujących, zostaje pisemnie powiadomiony o zarejestrowaniu go w Rejestrach Transplantacyjnych Ministerstwa Zdrowia przez Centrum Organizacyjno-Koordynacyjne ds. Transplantacji „POLTRANSPLANT”.

Pozyskanie dawcy serca

Transplantacja serca jest zabiegiem wykonywanym u chorych z ciężkim i nieodwracalnym uszkodzeniem serca, u których wyczerpane zostały wszystkie alternatywne możliwości leczenia, tzn. nie ma możliwości wykonania innego skutecznego zabiegu kardiologicznego, a leczenie farmakologiczne nie daje nadziei na powstrzymanie dalszego postępu choroby.

Dobór „dawca – biorca” odbywa się w oparciu o grupę krwi oraz wzrost i wagę ciała chorego, dlatego też nie istnieje pojęcie „kolejki” i nie można „z góry” ustalić kolejności, w jakiej będą dokonywane transplantacje u poszczególnych zakwalifikowanych chorych. Stąd też okres oczekiwania jest dla każdego chorego różny; przeciętnie wynosi on kilka miesięcy. W momencie zgłoszenia dawcy serca, w celu jak najlepszego - pod względem parametrów medycznych - dopasowania pomiędzy biorcą i dawcą, do zabiegu wzywanych jest jednocześnie dwóch chorych. Postępowanie takie zapobiega również niewykorzystaniu organu w przypadku, gdyby u jednego z wezwanych potencjalnych biorców wykryto nagle czasowe, niespodziewane przeciwwskazanie uniemożliwiające bezpieczne wykonanie zabiegu, a tym samym istotnie zagrażające zdrowiu i życiu tego chorego (infekcja, poważne zaburzenia krzepnięcia krwi, itp.).

Zgłoszenie dawcy z Centrum Organizacyjno-Koordynacyjnego ds. Transplantacji „POLTRANSPLANT” w Warszawie przyjmuje Koordynator Transplantacji SCCS, który po wstępnej analizie listy biorców zakwalifikowanych do przeszczepu (dlatego tak ważny jest stały kontakt z Biurem Koordynacji) dokonuje wstępnej akceptacji zgłoszenia dawcy. Koordynator, po zebraniu wywiadu na temat kondycji zgłoszonego narządu, kontaktuje się z kardiochirurgiem, transplantologiem, który po ocenie klinicznej dawcy dokonuje ostatecznego wyboru biorcy (na podstawie korelacji między dawcą a biorcą przeszczepu, zgodnie z grupą krwi, wagą i wzrostem biorcy przeszczepu).

Doświadczony zespół specjalistów SCCS, oddelegowany do szpitala dawcy, pozostając w stałym kontakcie z kardiochirurgiem koordynującym i przeprowadzającym transplantację, dokonuje oceny serca, nie tylko pod względem sprawności, ale również możliwości jego wszczepienia konkretnemu biorcy. Jeśli ewaluacja wypadnie pomyślnie, kardiochirurg podejmuje decyzję o pobraniu serca – narząd pobrany zostaje jednak dopiero wówczas, gdy drugi zespół transplantacyjny, będący na miejscu, w Zabrze, przygotuje do zabiegu odpowiednie biorcę. Całe przedsięwzięcie jest koordynowane w taki sposób, aby pobrany narząd jak najkrócej przebywał poza organizmem dawcy i biorcy. Jeśli ocena serca zespołu pobierającego wypadnie negatywnie, wykryte zostaną jakiegokolwiek objawy infekcji lub choroby nowotworowej (poza izolowanymi guzami mózgu), narząd – ze względu na bezpieczeństwo biorcy - nie zostaje pobrany. Pomimo bardzo skrupulatnej ewaluacji nie można jednak nigdy całkowicie wykluczyć ryzyka przeniesienia od dawcy infekcji lub choroby nowotworowej.

Pomimo postępu w dziedzinie transplantologii ryzyko wczesnego niepowodzenia transplantacji jest wyższe niż w przypadku innych zabiegów kardiochirurgicznych, takich jak pomostowanie aortalno-wieńcowe czy wszczępienie protezy zastawki serca - wynosi bowiem około 10%. Wzrasta ono jeszcze bardziej w przypadku chorych z bezpośrednim zagrożeniem życia, kwalifikowanych do zabiegu w trybie pilnym - może sięgać nawet do 30%. Mamy jednak wówczas do czynienia z sytuacją, kiedy transplantacja jest jedyną szansą na uratowanie życia pacjenta. Odległe wyniki transplantacji serca są dobre - połowa pacjentów żyje ponad 10 lat po transplantacji, prowadząc w tym czasie często normalne, aktywne życie. Najdłuższy czas przeżycia wynosi w chwili obecnej 26 lat. Od 1985 do października 2013 wykonano w Śląskim Centrum Chorób Serca około 1000 transplantacji serca – zabrzański ośrodek ma największe w kraju doświadczenie w tym zakresie.

Na czym polega zabieg transplantacji serca

Po przecięciu mostka, przy wykorzystaniu krążenia pozaustrojowego (dzięki któremu podczas operacji utrzymywany jest prawidłowy przepływ krwi w organizmie i zaopatrzenie organizmu w tlen), chirurg usuwa chore serce pacjenta, odcinając je na poziomie przedsionków lub wysokości dużych naczyń uchodzących z serca. Następnie w to miejsce wszywa serce dawcy (łączyąc ze sobą przedsionki lub kikuty analogicznych naczyń). Zabieg trwa kilka godzin i pod wieloma względami nie różni się istotnie od innych zabiegów kardiochirurgicznych przeprowadzanych w krążeniu pozaustrojowym.

Kto jest kim w transplantacji – czyli uczestnicy procesu pobierania i przeszczepiania narządów

Biorca – osoba, u której dokonano przeszczepu narządów lub tkanek.

Dawca – osoba, od której pobrane zostały narządy lub tkanki.

Chirurg transplantolog – lekarz pobierający i wszczepiający pobrany narząd. Lekarz ze specjalizacją chirurgiczną i transplantologiczną.

Lekarz anesteziolog – lekarz znieczulający do zabiegu. Zajmuje się kwalifikacją dawców i narządów.

Lekarz kwalifikujący do przeszczepu – lekarz opiekujący się chorym; nadzoruje bezpośrednio stan zdrowia pacjenta do momentu przeszczepu.

Lekarz prowadzący po przeszczepie – lekarz opiekujący się chorym; nadzoruje bezpośrednio stan zdrowia pacjenta od momentu przeszczepu.

Patolog – lekarz oceniający cyklicznie pobrany materiał z wszczepionego narządu (biopsja serca).

Immunolog – specjalista zajmujący się układem immunologicznym. Przeprowadza badania nad zmniejszeniem odpowiedzi układu odpornościowego organizmu na przeszczepiany narząd.

Koordinator transplantacyjny – osoba odpowiedzialna za prawidłowy przebieg pobrania narządów od dawcy i przeszczepienie właściwemu biorcy. Nadzoruje stan zdrowia pacjentów oczekujących na przeszczepienie narządu.

Pielęgniarka – opiekuje się pacjentami – dawcą i biorcą. Wspólnie z lekarzem nadzoruje proces leczniczy chorych przed i po transplantacji.

Rehabilitant – zajmuje się działaniem mającym przywrócić osobie niepełnosprawnej fizycznie lub psychicznie sprawność, m.in. planuje i przeprowadza postępowanie rehabilitacyjne.

Radiolog – specjalista zajmujący się m.in. ultrasonografią, tomografią komputerową. Wspomaga lekarzy opiekujących się dawcą i biorcą w celu postawienia właściwej diagnozy.

Laborant – technik laboratoryjny, który czuwa nad prawidłową pracą laboratorium. Archiwizuje, przechowuje próbki badań dawcy i biorcy, nadzoruje pracę maszyn laboratoryjnych.

Ważne informacje dla pacjentów zakwalifikowanych do przeszczepu serca – znaczenie samokontroli

Drogi Pacjencie, rolą lekarzy, pielęgniarek i całego zespołu transplantacyjnego jest jak najlepsze przygotowanie Cię do transplantacji serca. Nasze działania będą skuteczniejsze, jeżeli będziemy działać razem - jeśli Ty także aktywnie włączysz się w proces leczenia.

▪ **Leczenie przeciwkrzepliwe**

Jeśli lekarz prowadzący zalecił Ci leki doustne zmniejszające krzepliwość (Warfaryna, Syncumar, Syndrom, Acenokumarol), pamiętaj, aby raz w miesiącu zbadać poziom krzepnięcia krwi – wskaźnik INR. Należy utrzymywać go w granicy 2,0 – 3,0. W zależności od wartości INR, jeśli zachodzi taka konieczność, możesz zmodyfikować dawkę leku, ale wyłącznie po konsultacji z lekarzem i zgodnie z jego zaleceniami.

Możliwe objawy uboczne przy stosowanej terapii przeciwzakrzepowej:

- krwawienie ze śluzówek nosa lub dziąseł (podczas mycia zębów),
- krwiomocz,
- wylewy lub siniaki w tkance podskórnej,
- krwioplucie,
- wymioty cieńszą treścią z domieszką skrzeplin,
- smoliste stolce,
- u kobiet przedłużające się krwawienie miesięczne,
- przedłużające się krwawienie przy drobnych skaleczeniach, zranieniach (np. zacięcie się przy goleniu), nie zagrażające życiu.

PAMIĘTAJ!

Przed przystąpieniem do drobnych zabiegów chirurgicznych, takich jak usunięcia zęba czy zabiegi dermatologiczne lub okulistyczne, poinformuj lekarza prowadzącego/ wykonującego ww. zabieg o zażywanych lekach przeciwzakrzepowych. Wspólnie ustalcie najlepszy w tej sytuacji sposób postępowania. To bardzo ważne! Twoje bezpieczeństwo zależy także od Ciebie!

INNE WAŻNE UWAGI I ZALECENIA

▪ **DIETA: potrawy, których należy unikać podczas terapii przeciwkrzepliwej**

Należy wyeliminować z diety produkty, zawierające dużą ilość witaminy K – zmniejszają one bowiem efekt przeciwzakrzepowy. Należy unikać takich produktów jak: otręby pszenne, wątróbka, kapusta kiszona, kalafior, ziarna soi, zielona sałata, szpinak.

▪ **INIEKCJE: Podczas terapii przeciwkrzepliwej bezwzględnie przeciwwskazane jest stosowanie iniekcji (zastrzyków) domięśniowych** - mogą one spowodować powstanie krwiaków. Nie ma przeciwwskazań do stosowania iniekcji dożylnych.

- **LEKI:** W związku z prowadzonym leczeniem, staraj się unikać leków, które wpływają na aktywność leków przeciwzakrzepowych. Są to: aspiryna, leki przeciwzapalne, leki przeciwwgrzybicze, antybiotyki, statyny, tyreostatyki.

SPRZĘT DO SAMOKONTROLI STANU ZDROWIA:

Abyś mógł skutecznie kontrolować swój stan zdrowia, zalecamy Ci zaopatrzenie się w odpowiedni sprzęt:

1. wagę, która pozwoli na codzienną kontrolę masy ciała,
2. aparat do kontroli ciśnienia tętniczego,
3. pojemnik na leki, który ułatwi rozdzielenie leków zgodnie z planem godzinowym – unikniesz w ten sposób ewentualnych pomyłek w ich dawkowaniu.

PAMIĘTAJ! SKONTAKUJ SIĘ Z LEKARZEM LUB OŚRODKIEM SPRAWUJĄCYM NAD TOBĄ OPIEKĘ, JEŚLI WYSTĄPIĄ U CIEBIE TAKIE OBJAWY, JAK:

- sptycony oddech podczas snu,
- nocny kaszel,
- zmęczenie po wykonaniu małego wysiłku,
- nietypowe uczucie ociężałości po posiłku,
- obrzęk w okolicy kostek i podudzi,
- przyrost wagi o 2-3 kg w ciągu 1-3 dni,
- zmniejszona ilość wydalonego moczu (diurezy)
- jakiegokolwiek objawy zaostrzenia się choroby.

10 NAJWAŻNIEJSZYCH ZASAD, O KTÓRYCH WARTO PAMIĘTAĆ

1. Regularnie mierz ciśnienie tętnicze i tętno.

2. Kontroluj swoją wagę.

Waż się codziennie rano, na czczo.

3. Rzuć lub ogranicz palenie; nie pij alkoholu.

Podpowiemy Ci, jak zerwać z nałogiem – pamiętaj, nie jesteś sam! Wystarczy tylko chcieć.

4. Zdrowo się odżywiaj!

Stosuj dietę lekkostrawną, bogatą w białko; ogranicz spożycie soli kuchennej; jedz dużo warzyw i owoców.

5. Pij minimum 2-2,5 litra płynów w ciągu doby.

6. Bądź aktywny fizycznie!

W porozumieniu z lekarzem, ustal, jaka forma aktywności fizycznej jest dla Ciebie najodpowiedniejsza – ważne, aby była dla Ciebie bezpieczna, sprawiała Ci przyjemność, a także aby była wykonywana systematycznie.

7. Wykonuj regularnie badania.

Mierz wskaźnik INR raz w miesiącu w poradni rejonowej w miejscu zamieszkania – utrzymuj go w przedziale 2-3! Kontroluj okresowo poziom glikemii i poziom cholesterolu we krwi (zwłaszcza, jeśli występuje u Ciebie podejrzenie lub zdiagnozowano cukrzycę).

8. Systematycznie przyjmuj zalecone przez lekarza leki.

To warunek utrzymania optymalnego stanu Twojego zdrowia do momentu transplantacji serca.

9. Współpracuj ze swoim lekarzem prowadzącymi.

Wspólnie z nim wprowadzaj prozdrowotne zmiany w swoim codziennym życiu. Razem możecie działać więcej!

10. Prowadź dzienniczek samokontroli i okazuj go przy każdej wizycie u lekarza.

Jeśli masz jakiegokolwiek pytania czy wątpliwości – zanotuj je na ostatniej stronie niniejszej książeczki; zadasz je lekarzowi przy okazji następnego spotkania.

Witam nazywam się Agnieszka.
Miałam przeszczep serca 1.12.2012r.
Moje życie zmieniło się na lepsze.
Cięższe się w pełni znowego ciała.
W końcu mogę normalnie się
poruszać i uprawiać sporty.
Mam wiele planów i marzeń, które
teraz powoli realizuję.

Moje życie po przeszczepie
zmieniło się diametralnie.
Znowu się śmieję, śpiewam
pod przyciemnionym światłem,
staję się tańczącą, rozciągającą
pasję z projektowaniem, spotykam
się z przyjaciółmi i robię
to sama bez cudzej opieki
bliskich. Zrobiłam decyzję
o swoim życiu sama.
Marta

Fundacja Śląskiego Centrum Chorób Serca w Zabrze

Status organizacji pożytku publicznego
www.fundacjascss.pl

KRS 0000219230

Nasz adres:
Zabrze, ul. Wolności 182,
I piętro, lok. 42, 43, 44, 45

*„Pomóż - warto pomagać
- może kiedyś i Ty zostaniesz pacjentem”*

Fundacja Śląskiego Centrum Chorób Serca w Zabrze

od 2004 roku wspiera działalność Śląskiego Centrum Chorób Serca w podnoszeniu jakości i unowocześnianiu metod diagnostyki i leczenia chorób u osób dorosłych i dzieci poprzez:

- finansowanie zakupu sprzętu i aparatury medycznej ratujących życie pacjentów
- propagowanie wiedzy na temat transplantacji narządów, w tym serca i płuc, które wykonywane są od ponad 25 lat w naszym szpitalu - akcja „Tak dla Transplantacji”
- wsparcie budowy modułu 'C' SCCS z Centrum Leczenia Mukowiscydozy i Transplantacji Płuc
- promocja zdrowia i zdrowego, higienicznego trybu życia wśród lokalnej społeczności
- prowadzenie akcji „Wszystkie dzieci są nasze” na rzecz najmłodszych pacjentów kardiologicznych – Poduszka dla Maluszka, wizyta Mikołaja w oddziałach, wyjazdy rehabilitacyjne.

Pomagając szpitalowi upewnimy się, że doświadczeni przez choroby pacjenci nie pozostaną bez profesjonalnie świadczonej pomocy.

Wszyscy, którym nie jest obojętny los innych, ciężko pokrzywdzonych przez życie, mogą wspomóc Fundację darując 1% swojego podatku dochodowego lub wesprzeć cele statutowe w dowolnym zakresie, przekazując środki pieniężne, w ramach darowizny lub sponsoringu, na konto bankowe Fundacji:

Bank Zachodni WBK S.A.
I Oddział w Zabrze nr konta:
08 1090 2037 0000 0001 0321 0905

*„Wszystkie
dzieci
są nasze”*

Tak dla transplantacji”

*Poduszka
dla
Maluszka*